

лінію нашої невмолимої долі. А тепер мені лишається тільки зійти зі сцени й дати подіям говорити самим за себе.

Я ніколи не зможу забути переляканих облич тих молодих людей у ніч, коли сніжило над Калькуттою. Але, як мій друг Бен навчив мене завжди робити, розпочну історію від самого початку...

Повернення з темряви

Калькутта, травень 1916 р.

Трохи за північ із нічної імли виринув баркас, що здіймався над гладінню річки Гутлі, немов сморід прокляття. На носі, у тьмяному світлі, яке відкидав ледь живий ліхтар, прикріплений до щогли, можна було розгледіти загорнутого у плащ чоловіка, який натужно грів до далекого берега. Десь там, на заході, у Майдані¹, обрис форту Вільяма виднів з-під запони попелястих хмар у безкрайому савані світла від ліхтарів та вогнищ, який простягався скільки ока. Калькутта.

Чоловік на кілька секунд зупинився, щоб перевести дух і озирнути обрис станції Джітерз-Гейт, що геть губився в темряві, яка огортала другий берег річки. З кожним метром у глиб туману станція зі сталі й скла зливалася з іншими спорудами, заякореними в пишноті, відійшлій у забуття. Його

¹ Розлогий міський парк у Колкаті.

очі блукали поміж тих нетрів мавзолеїв із мармуру, почорнілого протягом десятиліть занедбання, та оголених мурів, з яких шаленство мусонів поздирало їхню вохристу, блакитну й золотаву шкіру та знебарвило їх, мов акварелі, занурені у водойму.

Тільки певність того, що в нього лишаються хіба якісь хвилини життя, давала йому змогу продовжити путь геть від того проклятого місця, у нетрях якого він покинув жінку, котру поклявся захищати ціною власного життя. Тож тої ночі, коли лейтенант Пік вирушив у свою останню подорож до Калькутти на борту старого баркаса, кожна секунда його життя розчинялася під дощем, який розпочався на світанку.

Напружуючи всі сили, щоб догребти до берега, лейтенант чув плач двох дітей, схованих у лялі¹. Пік озирнувся й пересвідчився, що вогні другого баркаса миготіли заледве у сотні метрів за ним і дедалі ближчали. Він міг уявити посмішку свого невимомлимого переслідувача, що насолоджувався полюванням.

Він не зважав на плач дітей від голоду й холоду і зібрав усі залишки сил, аби дотягти до берега річки, що зникала в неосяжному й примарному лабіринті вулиць Калькутти. Двохсот років було досить, щоб густі джунглі довкола Калігату² перетворилися на місто, до якого ніколи не наважився вступити Бог.

¹ Ляло — водостік у нижній частині трюму.

² Район Колкати.

За кілька хвилин з люттю руйнівного духа на місто налетіла буря. Від середини квітня й чи не до другої декади червня воно конало в лапах так званого індійського літа. У ці дні місто зазнавало сорокаградусної спеки й рівень вологості був такий, що мало не все сочилося рідиною. А протягом кількох хвилин від шалених блискавок, що перетворювали небо на піротехнічний бенкет, стовпчики термометрів миттєво могли впасти на тридцять градусів.

За запоною зливи ледь можна було розрізнити рахітичні, зогнілі дерев'яні причали, що хилиталися над водою біля берега. Пік гріб, не вгаваючи, доки не відчув удару борту об дерево рибальського причалу, і допіру тоді поквапився до дітей, що лежали загорнуті в ковдру. Коли він узяв їх на руки, плач немовлят просяк у нічну пітьму, наче кривавий слід, що веде хижака до його жертви. Пік притиснув їх до грудей і зіскочив на землю.

Крізь густу завісу води, що з люттю спадала з неба, можна було розгледіти, як другий баркас повільно наближався до берега, немов поховальний човен вікінгів. Батіг розпачу підхльоснув Піка, і він побіг у бік вулиць, що оточували Майдан з півдня, і зник у темряві тої частини міста, яку її упривілейовані європейські та британські мешканці називали *білим містом*.

Він плекав надію лише врятувати життя дітей, але перебував іще далеко від осердя північної частини Калькутти, де було житло Ар'ямі Бос. Лишень

ця стара могла допомогти йому зараз. Пік затримався на мить і окинув зором тьмяне безмежжя Майдану у пошуках далекого світіння маленьких ліхтарів, що цяткували мерехтливими зірками північ міста. Темні вулиці, запнуті покривалом грози, були тепер його найкращим сховком. Лейтенант міцніше притиснув до себе малюків і знову рушив у східному напрямку, прагнучи укритись у тінях палацових будівель центру міста.

Хвилю по тому чорний баркас-переслідувач пристав до причалу. Троє чоловіків зіскочили на землю й прив'язали судно. Двері рубки повільно відчинилися, і темний силует, загорнутий у чорний плащ, спустився по містках, що їх під дощем чоловіки приставили з берега. Ступивши на землю, він простяг руку в чорній рукавичці, указуючи туди, де щез Пік, і на його обличчі з'явилася посмішка, яку ніхто з тих чоловіків не побачив під зливою.

Темна й звивиста дорога, що перетинала Майдан й огинала фортецю, під ударами дощу перетворилася на болото. Пік неясно пригадував цю частину міста часів вуличних боїв, у яких брав участь під командуванням полковника Лівеліна — серед білого дня, верхи, разом з усім ескадроном, спраглим крові. Іронія долі змушувала його тепер пробігти цей відкритий простір, забудову якого у 1758 році лорд Клайв наказав зрівняти із землею, щоб гармати форту Вільяма могли безперешкодно стріляти в усіх напрямках. Але цього разу жертвою був він.

Лейтенант відчайдушно побіг до алеї, відчуваючи на собі позиркування мовчазної сторожі — єдиних нічних мешканців Майдану.

Він знав, що ніхто не постав би на його шляху, щоб напасти й спробувати зірвати з нього плащ або вихопити йому з рук заплаканих дітей. Незримі мешканці могли зачути запах смерті, що вчепилася йому за п'яти, і жодна душа не наважилась би стати на дорозі його переслідувачу.

Пік переліз через ґратчастий паркан, що відділяв проспект Чоурангі, і побіг по цій головній артерії Калькутти. Велична магістраль пролягала на місці старого шляху, який майже триста років тому перетинав бенгальські джунглі у південному напрямку — до Калігату, храму Калі, від якого пішла назва міста.

Нічна юрма, що завжди з настанням присмерку вешталася по Калькутті, сховалася від дощу, і місто мало вигляд величезного базару, покинутого й брудного. Пік розумів, що стіна дощу, яка застигла вид і тої глупої ночі була йому рятівним запиналом, могла розсіятися так само швидко, як і утворилася. Бурі, що з океану налітали на дельту Гангу, швидко відходили на північ або на захід, вихлюпнувши свою очисну зливу на Бенгалію і лишивши по собі тумани й затоплені смердючими калюжами вулиці, де бавилися, влізши по пояс, діти й де позагрузали двоколки, немов кораблі на мілині.

Лейтенант побіг у бік північного краю проспекту Чоурангі, відчуваючи, що ноги вже не слухаються його і що він заледве може утримувати дітей на

руках. Вогні ближчих кварталів північної частини мерехтіли неподалік з-за оксамитової завіси дощу. Пік розумів, що не зможе довго витримувати узятий темп і що до дому Ар'ямі Бос ще далеко. Йому треба було перепочити.

Він спинився перевести дух, укритись під сходами старого складу тканин, мури якого були обклеєні оголошеннями, що оповіщали про розпорядження властей невзабарі знести будівлю. Він невиразно пригадував, як багато років тому проводив у цьому будинку обшук після заяви одного багатого торговця про сховану в його закамарках велику курильню опію.

Тепер же поламаними сходишками сочилася брудна вода, нагадуючи чорну кров, що юшить із глибокої рани. Місце виглядало спустошеним і покинутим. Лейтенант підніс дітей до обличчя і поглянув у приголомшені очі немовлят; вони вже не плакали, але тремтіли від холоду. Ковдра на них була геть мокра. Пік узяв у долоні крихітні рученята, сподіваючись бодай трохи зігріти їх, а сам видивлявся крізь шпарини у сходах у бік вулиць, що виходили з Майдану. Він не пам'ятав, скількох убивць найняв його переслідувач, але знав, що в його револьвері зосталося лише дві кулі — дві кулі, що їх він мав використати з усією хитрістю, на яку тільки був здатен: решту він повистріляв у тунелях станції. Він знов огорнув малих найменш промоклим краєм ковдри й на хвилю поклав їх на сухий клапоть землі, який можна було розгледіти крізь пролом у стіні складу.

Пік витяг револьвер і повільно висунув голову з-під сходинок. На півдні безлюдний проспект Чоурангі здавався примарною сценою в очікуванні вистави. Лейтенант напружив зір і впізнав смугу далеких вогнів на протилежному березі річки Гуглі. Звук прискорених кроків по затопленій дощем бруківці змусив його знов відсахнутися в тінь.

Троє чоловіків виринули з темряви Майдану — тьмавого відблиску Гайд-парку, зведеного посеред тропічного лісу. Леза ножів зблискували в напівтемряві, немов срібні розжарені язички. Пік квапливо знову взяв дітей на руки й застиг, набравши у груди повітря, розуміючи, що, коли б він зараз почав тікати, ті люди вмить би кинулися на нього, наче голодна зграя.

Лейтенант знерухомів, притиснувшись до складської стіни й стежачи за трьома переслідувачами, що на мить зупинилися, відшукуючи його слід. Троє найманих убивць перекинулися кількома нерозбірливими словами, й один із них наказав іншим розділитися. Пік здригнувся, зрозумівши, що один з них, той, хто дав наказ розійтися, прямував просто до сходів, під якими він ховався. На якусь секунду лейтенант подумав, що запах його страху виведе горлоріза на цей сховок.

Лейтенант розпачливо пробіг очима по поверхні стіни під сходами в пошуку якоїсь тріщини, крізь яку можна було би втекти. Він опустився на коліна поряд з отвором, де перед тим поклав на землю дітей, і спробував натиснути на розбухлі від вологи

дошки, з яких уже повипадали цвяхи. Напівзогниле дерево легко піддалося, і Пік зачув повів нудотного повітря з глибини підвалу поруйнованого будинку. Він озирнувся й заледве у двадцяти метрах від сходів спостеріг убивцю з наготовленим ножом у руці.

Він огорнув дітей ще й власним плащем і поповз усередину складу. Гострий біль трохи вище коліна раптом паралізував його праву ногу. Пік обмацав її тремтячими руками й нашттовхнувся пальцями на іржавий цвях, який нещадно встромився в тіло. Ледве стримуючи крик, лейтенант ухопив холодний металевий кінчик, що стримів з рани, рвонув його із силою й відчув, як роздирається шкіра й тепла кров цідиться поміж пальців. Нудотна судома й біль на кілька секунд потьмарили його зір. Тяжко дихаючи, він знов узяв дітей на руки й натужно випростався. Перед очима простягалась якась примарна галерея із сотень високих порожніх стелажів, утворюючи химерне плетиво, що губилося в темряві. Не завагавшись і на мить, він побіг на проти-лежний кінець складу, вся будова якого, вже смертельно поранена, стогнала під бурею.

Коли Пік, пробігши кількасот метрів у череві того напіврозваленного будинку, знов опинився на чистому повітрі, він зрозумів, що перебуває менш як за сто метрів від Тіретта-Базару — одного з численних торгових центрів північної частини міста. Він подякував долі й рушив у бік заплутаної мережі вузьких, звивистих вулиць, що були серцем тої

строкатої частини Калькутти, прямуючи до оселі Ар'ямі Бос.

Йому знадобилося десять хвилин, аби дістатися до господи останньої дами з родини Бос. Ар'ямі мешкала самотою в старовинному, бенгальського стилю будинку, що височів за дикими, густими, розбуялими за багато років на подвір'ї заростями, яких не торкалася людська рука і які надавали садібі вигляду занедбаного й недоступного. Утім, жоден мешканець північної Калькутти, району, знаного також як *чорне місто*, і не наслідювався переступити межі того подвір'я та заглибитися у володіння Ар'ямі Бос. Усі, хто був з нею знайомий, цінували й шанували її не менше, ніж побоювались. На вулицях північної Калькутти не було жодного, хто б хоч раз у житті не почув про неї та її рід. Для місцевих присутність її уподібнювалась присутності якогось духа — могутнього й невидимого.

Пік побіг до брами з чорних списів, за якою починалася стежка з кущами обабіч, і поспішив до потрісканих мармурових сходів, що вели до дверей будинку. Утримуючи однією рукою дітей, він застукав кулаком у двері, сподіваючись, що гуркотіння бурі не заглушить звуку ударів.

Лейтенант кілька хвилин гримав у двері, не відриваючи погляду від порожніх вулиць позаду, по-йнятий страхом будь-якої миті побачити своїх переслідувачів. Коли двері таки розчинилися, Пік обернувся досередини й на хвилю засліпився від світла каганця, тоді як голос, якого він не чув уже